

Informační věstník č. 02/2021

Obchodní letecká doprava

Datum vydání/účinnosti: 19. ledna 2021

Tento informační věstník doplňuje informace uvedené v informačním věstníku č. 03/2019 ve věci informace k implementaci nařízení (EU) č. 2018/1042, kterým se novelizuje nařízení (EU) č. 965/2012.

Informace k implementaci nařízení (EU) 2018/1042 a navazujících AMC a GM ve věci prevence zneužívání psychoaktivních látek, psychologických hodnocení nových členů letových posádek a podpůrných programů.

- (1) Prevence zneužívání psychoaktivních látek (viz CAT.GEN.MPA.170, AMC1 a 2 k CAT.GEN.MPA.170(b), AMC1 k CAT.GEN.MPA.170(c), GM1–4 k CAT.GEN.MPA.170(b))

Účinnost

Od 14. 2. 2021 – tj. k tomuto datu bude mít provozovatel implementovanou politiku prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek a odpovídající procesy (např. nasmlouvání zařízení provádějícího testy), oznámeny odpovídající změny provozní dokumentace a proveden výcvik personálu.

Oblast působnosti

Ustanovení se vztahuje na všechny provozovatele obchodní letecké dopravy s motorovými letadly. Provozovatelé více druhů činností musí do této politiky zahrnout všechny členy letové posádky a palubních průvodčích, kteří jsou alespoň někdy zařazováni do obchodní letecké dopravy, a další personál s povinnostmi vztahujícími se k bezpečnosti (např. technický personál, pracovníci zajišťující nakládku a pozemní odbavení). Předmětný personál musí být do politiky prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek zahrnut k datu platnosti této změny nařízení Komise (EU) 965/2012, nikoliv až před prvním obchodním letem následujícím po datu účinnosti změny, neboť jde svým charakterem o systematické a trvalé opatření, nikoliv o postup vztahující se k provedení konkrétního letu. Provozovatelům, kteří zařazují do posádky ostatní členy posádky (hostesky apod.), je doporučeno na ně tuto politiku také rozšířit, ale není jim tato povinnost uložena, pokud tyto osoby nevykonávají povinnosti spojené s bezpečností letu a cestujících. Naopak personál, který není členem posádky, ale má povinnosti vztahující se k bezpečnosti letu (nakládání, plánování letu, údržba) a je pod přímým řízením provozovatele, musí být do programu zahrnut, i když nejde o členy posádky. Osobou pod přímým řízením se rozumí zaměstnanec, včetně pracovníků na DPP a DPČ nebo kontraktorů (OSVČ), který je přímo podřízen vedoucímu daného provozovatele, přijímá od něj pracovní úkoly a zodpovídá se mu. Jedná se o stav, kdy provozovatel není ve smluvním vztahu s dodavatelem služeb, který je zaměstnavatelem daného pracovníka nebo jeho nadřízeným a má vlastní manažerskou strukturu, vlastní pracovní postupy apod.

Příklady

- Člen letové posádky/palubní průvodčí je zaměstnán agenturou a pronajímán dopravci (držitel AOC) – jelikož jde o člena posádky, spadá pod politiku prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek bez ohledu na absenci pracovněprávního vztahu přímo s držitelem AOC.

- Člen letové posádky/palubní průvodčí je OSVČ a s držitelem AOC má uzavřenu smlouvu o poskytování služeb nebo pracuje na základě objednávky – jelikož jde o člena posádky, spadá pod politiku prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek bez ohledu na absenci pracovněprávního vztahu přímo s držitelem AOC.
- Nakladač provádí odbavení letadel držitele AOC a je zaměstnán handlingovou společností, se kterou má držitel AOC uzavřenou smlouvu o poskytování služeb odbavení – nejde o zaměstnance pod přímou kontrolou, provozovatel však může smluvně od dodavatele služeb vyžadovat, aby zřídil obdobný program, nebo jinak zabránil odbavování svých letadel osobami pod vlivem psychoaktivních látek.
- Nakladač provádí odbavení letadel držitele AOC a je zaměstnán agenturou, která pouze pronajímá pracovníky dopravci, tj. neposkytuje mu služby odbavení, ale jen personál – pracovníkovi je přímo držitelem AOC práce přidělována a organizována, pracuje s jím poskytnutým vybavením a podle jeho pracovního řádu a instrukcí, je tedy pod přímou kontrolou držitele AOC a musí být zahrnut do jeho politiky prevence.
- Mechanik pracuje jako OSVČ s oprávněním organizace údržby (Part 145), která je stejným podnikatelským subjektem jako držitel AOC nebo vykonává služby výhradně pro jednoho držitele AOC a je s ním majetkově spojena (např. holding) – jde o osobu pod přímou kontrolou provozovatele, jelikož pracuje podle postupů a instrukcí stejného subjektu, jako je držitel AOC, nebo pro organizaci, která byla zřízena pouze za účelem poskytování služeb pro tohoto držitele.
- Mechanik je zaměstnancem organizace údržby (Part 145), která není stejným podnikatelským subjektem nebo majetkově propojena s držitelem AOC a nabízí své služby více držitelům AOC nebo jiným provozovatelům, tj. není zřízena výhradně za účelem poskytování služeb jednomu držiteli AOC – nejde o osobu pod přímou kontrolou provozovatele a nemusí být zahrnuta do jeho politiky prevence.

Doplňující informace k požadavkům na provozovatele, které stanovuje ustanovení CAT.GEN.MPA.170 a jeho AMC a GM

- a) Provozovatel musí zavést politiku prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek.
- b) Politika musí být plně dokumentována, tj. popsána v provozní příručce, části A, nebo samostatném dokumentu, na který OM A odkazuje a který bude řízenou dokumentací, jejíž originál a následné změny budou zasílány na Úřad postupem stanoveným pro oznamování změn nevyžadujících předchozí schválení (CAA-SL-003-n-14).
- c) Při návrhu politiky lze využít ICAO dokument 9654, avšak ne všechna jeho ustanovení odpovídají požadavkům nařízení Komise (EU) 965/2012 v pozdějším znění a národním právním normám vztahujícím se k postupům testování zaměstnanců na alkohol a jiné psychoaktivní látky. Ustanovení evropských a národních právních norem je v takovém případě nadřazené doporučením ICAO.
- d) Součástí politiky prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek musí být postup testování osob před nástupem do zaměstnání (nově najímaných pracovníků bez ohledu na druh smlouvy, na jejímž základě osoba činnost vykonává), postup testování osob, u kterých existuje důvodné podezření na zneužívání psychoaktivních látek, a osob, které jsou účastníkem vážného incidentu nebo nehody. Provozovatel dále může jako součást této politiky stanovit postup náhodného testování, v takovém případě je nutné popsat, jakým způsobem bude vybírán vzorek k testování, aby byla zajištěna náhodnost výběru testovaných osob a tento postup nebyl diskriminační,

např. nevztahoval se na jednu profesi, jeden typ letounu, jedno mateřské letiště apod. Provozovatel může stanovit postup zvýšené frekvence testování osob, u kterých bylo dříve zjištěno zneužívání psychoaktivních látek, poté co se takový pracovník po kladném posouzení AME/AeMC nebo k tomu oprávněný lékařem (v případě osob jiných než členů posádek) vrátí k výkonu práce.

- e) V souladu s národní legislativou musí být testy prováděny registrovaným zdravotnickým zařízením, provozovatel musí prokázat uzavření např. rámcové smlouvy s takovým zařízením nebo identifikovat, do kterého zařízení může nadřízený poslat osobu k provedení testu, a prokázat ověření, že toto zdravotnické zařízení krevní test provede na žádost zaměstnavatele kdykoliv během předpokládaného provozu (tj. pro většinu provozovatelů H24 s výjimkou provozovatelů s omezením na denní provoz). Tím není dotčena možnost provozovatele používat alkohol testery nebo volně prodejné testy na jiné psychoaktivní látky pro účely provedení orientační zkoušky. Pokud je provozovatel používá, stanoví pravidla pro zacházení s výsledky, především ve kterých případech bude nutné a možné odeslat pracovníka ke krevnímu testu v zdravotnickém zařízení. Vstupní testy požadované AMC2 CAT.GEN.MPA.170(b), odstavcem (a), musí být prováděny a potvrzeny zdravotnickým zařízením, nelze využívat volně prodejných testovacích sad nebo zařízení k provádění alkohol testů.
- f) Důvodné podezření ze zneužívání psychoaktivních látek musí v souladu s AMC2 CAT.GEN.MPA.170(b) (b)(1) potvrdit k tomu proškolená osoba. Provozovatel může za tímto účelem navázat spolupráci např. s letištní zdravotní službou, nebo nechat proškolit vlastní personál, a to zdravotnickým personálem, který má prokazatelné zkušenosti s prací s osobami pod vlivem psychoaktivních látek. Školení v takovém případě musí zahrnovat praktický nácvik rozpoznání příznaků, nikoliv pouze teoretické školení (např. textový popis symptomů). Nutnost posouzení proškolenou osobou před provedením testu nezbavuje provozovatele povinnosti reagovat na hlášení přijatá v rámci systému hlášení nebo jiným způsobem a osobu podezřelou ze zneužívání psychoaktivních látek nechat proškolenou osobou posoudit.
- g) Postup testování musí být uveden v provozní příručce nebo jiném řízeném dokumentu a obsahovat všechny požadavky AMC1 CAT.GEN.MPA.170(c) včetně specifického popisu jejich provádění, osob zodpovědných za jednotlivé kroky postupu a mimo jiné seznam látek, které budou testovány. Při výběru látek, na které budou testy prováděny, doporučujeme konzultovat problematiku s odborníky z řad zdravotnického personálu a z laboratoří, všeobecně by měl provozovatel testovat na všechny látky, které mohou být běžně zneužívány (alkohol, ilegální drogy i psychoaktivní látky obsažené v lécích) a které jsou zjistitelné oborově uznávanými testy. V případě, že provozovatel vyhradí testování pouze na malé množství látek, např. jen na alkohol, bude program prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek posouzen jako nedostatečný. Všeobecně je doporučeno, aby byli zaměstnanci, jak pro účely vstupního, tak dalšího testování provozovatelem vysílání do jeho smluvních zdravotních zařízení a nesmluvní zdravotní zařízení byla využívána jen v případě nezbytné potřeby, např. v případě nehody mimo provozní základnu provozovatele. Pokud se provozovatel rozhodne využívat libovolná náhodná zařízení, např. ve smyslu, že si žadatel o zaměstnání má přinést již provedený test, provozovatel musí ověřit, že zdravotnické zařízení provádějící test splňovalo oborové standardy a mělo schopnost tento test provést, stejně jako že provedený test zahrnoval všechny látky, které si provozovatel stanovil ve své politice. Limity koncentrace látek či jiných ukazatelů pro posouzení výsledku testu musí stanovit každý provozovatel, avšak je doporučeno, aby toto konzultoval se smluvním zdravotnickým zařízením a limity odpovídaly všeobecným vědeckým poznatkům

o dané látce a spolehlivosti prováděných testů. Interní postup odvolání se proti výsledkům testu musí zohledňovat oprávněné zájmy pracovníka i provozovatele, tj. nelze stanovit např. postup, že odvolání proti výsledkům testu není možné, popř. že bude řešeno pouze administrativně managementem společnosti nebo odesláním pracovníka, pokud je držitelem zdravotního osvědčení, přímo k AME/AeMC. Doporučujeme stanovit např. postup výběru náhradního zdravotnického zařízení, které provede opakovaný test s vědomím a souhlasem obou stran v provozovatelem stanovené lhůtě. Ochrana osobních údajů musí mimo jiné zahrnovat ochranu před šířením informací o tom, kdo byl podezřelý ze zneužívání psychoaktivních látek, před managementem s výjimkou těch osob, jejichž účast v procesu je nezbytná pro posouzení důvodného podezření a odeslání na test do zdravotnického zařízení, a před orgány vystavujícími průkazy způsobilosti, osvědčení zdravotní způsobilosti atd., a to až do té doby, než bude důvodné podezření prokázáno testem a zneužívání těchto látek potvrzeno.

- h) Provozovatel musí zavést výcvikový program v oblasti prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek. Výcvik musí být poskytován minimálně těm osobám, které jsou členy posádky nebo personálem vykonávajícím činnosti s vlivem na bezpečnost a jsou zahrnuty do politiky prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek jako testované osoby, dále managementu řídicímu tento personál, osobám, které posuzují důvodné podezření na zneužívání látek a osobám, které mají přidělené role v rámci postupů této politiky, např. administrativnímu personálu zajišťujícímu agendu spojenou s vedením záznamů. Výcvik pro jednotlivé kategorie zaměstnanců musí být přiměřený jejich roli a povinnostem, tj. přestože AMC1 CAT.GEN.MPA.170(b) stanoví stejné oblasti pro výcvik veškerého personálu, podrobnost, časová dotace apod. musí být přizpůsobena tomu, zda je posluchač v dané kategorii osobou, u které existuje riziko zneužívání psychoaktivních látek s dopadem na bezpečnost provozu, osobou, která je zodpovědná za ochranu osobních dat, osobou, která posuzuje podezření na zneužívání psychoaktivních látek atd. U kategorií personálu, pro které jsou požadovány výcvikové programy (např. posádky, personál údržby atd.) musí být výcvik zahrnut do těchto programů a popsán v příslušné dokumentaci (např. OM D), u ostatních kategorií musí být výcvik popsán a uveden v dokumentu, který je součástí řízené dokumentace provozovatele. Provozovatel se může rozhodnout všechny výcviky všech kategorií personálu popsat v jednom řízeném dokumentu, v takovém případě musí jiné dokumenty popisující výcviky provozního personálu na tento dokument odkazovat (např. OM D bude odkazovat na samostatný dokument popisující celou politiku prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek). U těch kategorií zaměstnanců, jejichž výcvik podléhá předchozímu schválení, podléhá i tento výcvik a jeho změny předchozímu schválení, a to formou začlenění výcviku do počátečního a opakovacího výcviku (např. přeškolení výcvik provozovatele a opakovací výcvik provozovatele u letových posádek) v rámci všeobecných povinností takového personálu, postupů společnosti nebo její organizační struktury.
- i) Provozovatel musí ve své dokumentaci stanovit požadavky na osoby provádějící výcvik personálu, tj. minimální úroveň vzdělání a prokazatelnou praxi. Osoby, které budou poskytovat výcvik proškoleným osobám a provoznímu personálu provozovatele, musí mít prokazatelné vzdělání a praxi v oblasti zdravotnictví se zaměřením na psychologii, zneužívání psychoaktivních látek, klinickou toxikologii apod. Dále je potřeba tyto osoby provádějící výcvik detailně seznámit s právními normami vztahujícími se k problematice zneužívání psychoaktivních látek na pracovišti a s politikou prevence a zjišťování zneužívání psychoaktivních látek daného provozovatele.

- (2) Ohrožování bezpečnosti (viz CAT.GEN.MPA.175, AMC1 k CAT.GEN.MPA.175(b), AMC1 k CAT.GEN.MPA.175(c) a GM1 k CAT.GEN.MPA.175(b))

Účinnost

Od 14. 2. 2021 - změna CAT.GEN.MPA.175 zavádějící požadavky na psychologické posouzení letových posádek, povinnosti provozovatele zabránit osobám úmyslně, z nedbalosti nebo neúmyslně ohrozit bezpečnost zůstávají v platnosti beze změny. Od této doby musí být v platnosti provozní příručka nebo jiný řízený dokument zahrnující odpovídající požadavky a všichni členové letové posádky, kteří k tomuto dni nebo později zahajují traťový výcvik nebo provedou první let u daného provozovatele při uznání traťového výcviku na základě předchozích zkušeností, musí mít toto posouzení. Tato povinnost se vztahuje i na ty členy posádky, kteří v minulosti již vykonávali člena posádky u daného provozovatele, ale tuto činnost přerušili a je s nimi uzavřena nová pracovní smlouva nebo jiný smluvní vztah nebo z důvodu pozbytí platnosti výcviku absolvují znovu přeškolovací výcvik provozovatele a v rámci tohoto výcviku nevykonali před 14. 2. 2021 žádný traťový let.

Oblast působnosti

Ustanovení se vztahuje na provozovatele obchodní letecké dopravy s motorovými letadly bez ohledu na kategorii provozovaného motorového letadla, počet letadel a velikost provozovatele – pro nesložité provozovatele existují specifická ustanovení umožňující plnění zjednodušených požadavků.

Doplňující informace k požadavkům na provozovatele, které stanovuje ustanovením CAT.GEN.MPA.175 a jeho AMC a GM

- a) Provozovatel musí provést psychologické posouzení nového člena letové posádky, aby posoudil vhodnost jeho osobnostních rysů a charakteru pro výkon funkce u daného provozovatele a aby zabránil nežádoucím dopadům práce (pracovního prostředí, rozvrhu pracovní doby atd.) na psychiku dané osoby a její budoucí způsobilost vykonávat práci člena letové posádky bezpečně. Cílem tohoto posouzení není hodnocení, zda má posuzovaná osoba předpoklady být dobrým pilotem všeobecně, ale zda je tato osoba trvale a bez negativních dopadů schopná vykonávat tuto práci ve specifickém prostředí provozovatele, a to s přihlédnutím k dalším povinnostem, které na ni provozovatel bude klást, a dalším okolnostem, např.: časté změny rozvrhu práce, požadavky na organizační zajištění a plánování letů, požadavky na komunikaci se zákazníky a zajišťování dalších služeb mimo samotné provedení letu, jedno- nebo dvoupilotní provoz, obvyklá délka pracovních cest a odluky od rodiny atd. Psychologické posouzení jednoho provozovatele tak není všeobecně platným posudkem pro všechny provozovatele a zároveň jeho negativní výsledek neznamena, že posouzený pilot nemůže bezpečně vykonávat svoji profesi u jiného provozovatele.
- b) Složití provozovatelé musí zajistit provedení posudku buď přímo psychologem s prokazatelnou znalostí prostředí letectví, nebo musí nechat vlastní metodu posouzení (např. počítačové testy) takovým psychologem validovat. Nesložité provozovatelé mohou provádět posouzení stejným způsobem jako složití, nebo ho nahradit interním posouzením, které nemusí provádět nebo validovat psycholog se znalostí prostředí letectví, ale musí být založeno na podobných principech, tj. prokazatelně vypracováno podle všeobecně dostupné a ověřitelné vědecké metodiky, vytvořeno ve spolupráci s osobou, která nemá přímo kvalifikaci psychologa a vzdělání/praxi v letectví, ale má jiné prokazatelné zkušenosti s posuzováním způsobilosti letových posádek, v součinnosti s psychologem, který nemá přímo vzdělání a praxi v oboru letectví, ale jiné zkušenosti s posudky zaměstnanců pro výkon obdobných profesí apod. Za složitěho provozovatele je

považován každý provozovatel, jehož personál zapojený do aktivit spadajících do působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1139 zahrnuje více než ekvivalent 19 osob na plný pracovní úvazek, a dále provozovatelé, jejichž charakter provozu (počet provozovaných typů, zvláštní druhy provozu atd.) ho činí složitým provozovatelem, tj. posouzení složitostí pro účely ustanovení CAT.GEN.MPA.175 se neliší od všeobecného zařazení provozovatele dle ORO.GEN.200, provozovatel nemůže být nesložitou organizací pro účely CAT.GEN.MPA.175 a složitou organizací pro účely jiných částí nebo činností dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1139.

- c) V souladu s požadavky AMC1 CAT.GEN.MPA.175(b) (b) musí provozovatel popsat postupy provádění posudků v řízené dokumentaci. S ohledem na to, že psychologický posudek není běžným provozním postupem a není využíván členy posádky nebo jinými členy provozního personálu v běžném provozu, je doporučeno všechny tyto požadavky CAT.GEN.MPA.175 zpracovat do samostatného dokumentu nebo příručky pro řízení bezpečnosti, které budou zaslány k posouzení na Úřad v souladu s postupy oznamování změn nevyžadujících předchozí schválení, a v samotné provozní příručce (OM A a OM D) uvést jenom odpovídající odkazy na požadavek kladného psychologického posouzení člena letové posádky před zahájením traťového výcviku nebo létání. Samotná metoda psychologického posouzení může být takového charakteru, že její předchozí znalost a možnost přípravy posuzované osoby může ovlivnit její výsledky. V takovém případě nebudou používané metody součástí té dokumentace, která je přístupná provoznímu personálu, avšak musí být např. stanoveny smluvně mezi provozovatelem a poskytovatelem posouzení, aby bylo prokazatelné, že jsou při posouzení jednotlivých kandidátů metody uplatňovány konzistentně. To nebrání osobě provádějící posouzení v jednotlivých případech využít dodatečné, v dokumentaci nepopsané metody, pro zpřesnění posouzení či ověření jeho výsledků, avšak má bránit zjednodušení či zkrácení posouzení pod minimální, v dokumentaci stanovenou míru.
- d) Provozovatel má možnost uznat psychologické posouzení provedené jiným provozovatelem nebo pro jiného provozovatele, které není starší než 24 měsíců k datu zahájení traťového výcviku nebo létání, pokud je traťový výcvik uznán na základě předchozích zkušeností. V případě uznání však musí nový provozovatel zjistit, že uznávané psychologické posouzení bylo provedeno minimálně vůči stejným požadavkům, které má tento nový provozovatel stanovené v platné revizi řízené dokumentace. Z posudku samotného tedy musí být zjistitelné, jaké konkrétní osobnostní rysy uvedené v AMC1 CAT.GEN.MPA.175(b) (a)(1) a další prvky podle požadavků nového provozovatele byly posuzovány, popř. musí provozovatel získat přístup k dokumentaci popisující postup psychologického posouzení původního provozovatele platné v době provedení posouzení. Samotné uvedení posuzovaných aspektů tak, jak jsou vyjmenovány v AMC1 CAT.GEN.MPA.175(b) (a)(1), není dostatečné pro účely ověření, že byl člen posádky posouzen vůči stejným kritériím, jako vyžaduje nový provozovatel, pokud nejsou uvedeny další atributy jako specifické kognitivní schopnosti, osobnostní znaky, popis, vůči kterým odborným a provozním schopnostem byl člen posádky posuzován, podrobné CRM hodnocení nebo provedené oborově všeobecně uznávané a standardizované testy a jejich vyhodnocení.
- e) V souladu s AMC1 CAT.GEN.MPA.175(b) (a)(3) je možné vyhodnotit, že budoucí člen posádky nevykazuje znaky ohrožování bezpečnosti i na základě psychologického posouzení staršího než 24 měsíců, avšak pouze za předpokladu, že provozovatel prokáže, že tehdejší kritéria hodnocení odpovídají současně požadovaným kritériím dle platné politiky a že byla výkonnost hodnocené osoby v průběhu tohoto období

sledována, tj. že člen posádky prokazatelně vykazuje stále takové vlastnosti a schopnosti, že lze předchozí posouzení považovat za platné nebo že by jeho případná změna odpovídala současným požadavkům

- (3) Podpůrné programy (viz CAT.GEN.MPA.215, AMC1-4 k CAT.GEN.MPA.215, GM1-8 k CAT.GEN.MPA.215)

Účinnost

Od 14. 2. 2021 – k tomuto datu musí mít provozovatel zaveden podpůrný program, implementované a Úřadu oznámené odpovídající změny provozních příruček nebo jiných dokumentů, pokud není program popsán přímo v provozní příručce, a vycvičený personál, tj. smluvně zajištěné služby odborníků poskytujících pomoc a uvědomen provozní personál o existenci programu, možnostech jeho využití a kontaktních údajích na odborníky. V případě, kdy nelze školení personálu provést najednou z povahy velikosti společnosti, je přijatelné, aby byl personál uvědomen o existenci programu zavedeným způsobem šíření informací (např. oběžníky, interní směrnice apod.) a bylo prokazatelné, že někteří členové personálu již školení absolvovali a ostatním je naplánováno v nejbližším možném termínu, tj. nejpozději v prvním plánu služeb publikovaném na období po 14. 2. 2021 (s ohledem na obvyklé doby publikací plánů služeb tedy v únoru nebo březnu).

Oblast působnosti

Ustanovení se vztahuje na provozovatele obchodní letecké dopravy s motorovými letadly bez ohledu na kategorii provozovaného motorového letadla, počet letadel a velikost provozovatele.

Doplňující informace k požadavkům na provozovatele, které stanovuje ustanovení CAT.GEN.MPA.215 a jeho AMC a GM

- a) Provozovatel má povinnost zajistit členům letové posádky přístup k podpůrnému programu, jehož cílem je podpora a pomoc v případě problémů, které by mohly vést k snížené schopnosti člena posádky bezpečně vykonávat svoji funkci, např. v případě rizika vzniku závislosti na alkoholu nebo jiných návykových látkách, v případě životních situací vedoucích k zvýšenému stresu jako rodinných a zdravotních problémů atd. Program nemůže být vymezen na konečný výčet situací, ve kterých ho lze využít, každý člen letové posádky, který o sobě usoudí, že má problém, který by mohl ovlivnit jeho pracovní výkonnost, má právo vyhledat odbornou pomoc v rámci tohoto programu, aniž by byl předem jeho nárok na tuto službu posuzován zaměstnavatelem nebo jinak omezen.
- b) Program musí zahrnovat tři úrovně – pomoc konzultantů z řad ostatních členů letových posádek, kteří mají podobnou životní zkušenost a prošli specifickým výcvikem, pomoc odborníků z řad psychologů a zdravotnického personálu se vzděláním v oblasti duševního zdraví, a to vždy se zkušeností s prostředím letectví, a doporučení k leteckému lékaři (AME/AeMC) v případě odůvodněného podezření, že by mohl člen letové posádky ohrozit bezpečnost. Tam, kde velikost společnosti, mateřské letiště (např. v menších městech) nebo počet členů letových posádek na daném mateřském letišti v kombinaci s jazykovou bariérou neumožňují provozovateli vybudovat samostatně, ve spolupráci s jiným provozovatelem nebo s odbornou či zájmovou skupinou sítí konzultantů, je přípustné, aby byl program zaveden bez konzultantů, v takovém případě pak musí mít každý člen posádky přímý a neomezený přístup rovnou k odborníkovi nebo více odborníkům, kteří budou poskytovat pomoc běžně zajišťovanou konzultanty. Tomuto musí být přizpůsobena smluvně zajištěná kapacita a časová a místní dosažitelnost, aby se členu letové posádky dostalo pomoci v okamžiku, kdy ji potřebuje, nikoliv až na objednávku, v omezených publikovaných hodinách, pouze po osobní návštěvě atd.

- c) Struktura programu bude navržena tak, že se v první fázi bude člen letové posádky moci obrátit na školeného konzultanta, který bude schopen člena posádky vyslechnout, probrat s ním možnosti a závažnost problému včetně zvážení dočasného nevykonávání funkce člena letové posádky, a v případě, že vyhodnotí, že jeho pomoc není dostatečná, poskytne členu posádky kontakt nebo doporučí návštěvu odborníka z oboru psychologie a duševního zdraví. V druhé fázi tento odborník poskytuje pomoc ve formě konzultací, doporučení, sledování apod., ať již jednorázově nebo v delším časovém období, přičemž člen letové posádky využívající program může pokračovat v letové činnosti, může ji přerušit na vlastní žádost nebo z úsudku odborníka. V okamžiku, kdy odborník posoudí, že je člen letové posádky v takovém stavu, že není i s jeho pomocí schopen situaci zvládat, aniž by byl ohrožen výkon jeho funkce jako člena letové posádky, rozhodne o nutnosti posouzení leteckým lékařem (AME/AeMC), v takovém případě je zbaven povinnosti zachovat anonymitu vůči tomuto lékaři a vůči provozovateli. Tímto procesem není dotčena povinnost jednotlivého člena posádky ohlásit svoji zdravotní nezpůsobilost svému leteckému lékaři (AME/AeMC), kdykoliv se cítí neschopný vykonávat funkci člena posádky, tj. absence doporučení k návštěvě AME/AeMC ze strany odborníka nemůže být vnímána jako potvrzení o zdravotní způsobilosti člena posádky k výkonu funkce.
- d) Do okamžiku, kdy je nezbytné v zájmu zachování bezpečnosti odeslat člena letové posádky k posouzení leteckému lékaři (AME/AeMC), musí konzultanti a odborníci zachovávat anonymitu osob využívajících podpůrný program. Provozovatel nesmí vyžadovat zasílání jmen nebo jiných identifikačních údajů osob účastnících se programu, z pohledu řízení financí doporučujeme provozovatelům uzavírat rámcové smlouvy s paušálními poplatky dle počtu posádek provozovatele, nikoliv dle skutečného využití programu, neboť i samotná informace o tom, že program někdo začal využívat, může v případě velmi malých provozovatelů vést ke zjištění identity. Pokud je program řízen, spravován nebo zajišťován osobami pracujícími pro provozovatele (obvykle konzultanti, ale mohou to být i školitelé, další angažované osoby atd.), tyto osoby jsou vázány mlčenlivostí a žádný z jejich nadřízených ani jiná úroveň řízení společnosti nemůže vyžadovat, aby někomu poskytovali informace o osobách, které program využívají, nebo o něj projevíly zájem. Z principu této anonymity jsou ze zapojení do řízení, správy a poskytování tohoto programu vyloučeny osoby, které pracují na řídicích úrovních a mají tak možnost rozhodovat o personálních otázkách, mohou mít vliv na odměňování personálu, řešení otázek zaměstnanosti, hodnocení pracovních výkonů zaměstnanců apod. (tj. mimo jiné osoby zodpovědné za jednotlivé oblasti řízení uvedené v AOC, zástupci těchto osob, osoby ve funkci šéfpilota, vedoucího letky/typu, vedoucího mateřského letiště atd.). Na základě principu anonymity je dále nezbytné, aby odborné služby poskytovaly osoby, které nejsou spojeny s výkonem posudkového lékaře, služeb leteckého zdravotnického střediska nebo leteckého lékaře a které by tak byly vystaveny možnému střetu zájmů mezi pomocí členu posádky v rámci podpůrného programu a povinnostmi spojenými s posuzováním zdravotní způsobilosti členů posádek. Požadavek na zajištění anonymity členů posádek využívajících podpůrný program pravděpodobně povede především u malých provozovatelů k nutnosti zajistit si tento program formou subdodavatelské činnosti ve spolupráci s jiným provozovatelem, odbornou nebo zájmovou skupinou, jelikož nebude možné zajistit všechny funkce programu osobami nezávislými na provozovateli.
- e) Využití dat z podpůrného programu pro účely systému řízení bezpečnosti je nezbytné, avšak pouze v agregované anonymní formě, tj. ani pro účely SMS nelze vyžadovat informace o jednotlivých osobách využívajících program nebo o datech, která by mohla vést k identifikaci těchto osob. Pokud provozovatel zajišťuje podpůrný program ve spolupráci s odbornou nebo zájmovou skupinou, která tento program

zajišťuje více provozovatelům, je žádoucí, aby byla pro účely SMS využívána souhrnná data (např. za všechny provozovatele v dané kategorii dle počtu letadel a zaměstnanců) a porovnání konkrétního provozovatele se souhrnnými daty (např. formou percentilů) namísto sběru informací pouze o tomto provozovateli.

- f) Provozovatel musí členům posádek zajistit možnost požádat o dočasné uvolnění z letových funkcí, ať už z vlastního rozhodnutí nebo na doporučení konzultanta nebo odborníka. Přestože je evidentní, že o dočasné uvolnění z letové funkce nelze žádat zcela anonymně, počet osob, kterým musí být tato žádost doručena a které jí vyhoví, musí být omezen na naprosté minimum. Doporučuje se, aby tuto pravomoc měla např. jedna osoba, která je dále oprávněna zajistit uvolnění takového člena posádky, změnu plánu služeb, náhradu za tohoto člena posádky atd. bez dalšího zdůvodňování jiným osobám. Může jít např. o manažera bezpečnosti apod. Postup uvolnění člena letové posádky z letové funkce musí i nadále zaručovat jeho anonymitu, tj. např. že nebude z rozpisu služeb nebo plánovacího systému patrný důvod uvolnění, nebude se odlišovat od jiných zákonných důvodů jako dovolená, nemocenská, neplacené volno atd.
- g) V případě, že odborník posoudí, že by situace člena posádky mohla ohrozit bezpečný výkon jeho funkce, je jeho povinností předat tuto informaci provozovateli a doporučit člena posádky k posouzení AME/AeMC. Pro tento účel musí mít provozovatel stanovený a v dokumentaci popsáný postup, který musí být písemně oznámen nebo smluvně zajištěn i mezi provozovatelem a odborníkem nebo poskytovatelem programu samotného. Tento postup musí zajistit rychlý a účinný přenos informace o tom, který člen posádky by měl být v zájmu bezpečnosti dočasně zbaven výkonu funkce, avšak nadále musí zachovávat princip anonymity vůči těm osobám, které tuto informaci nepotřebují bezprostředně vědět. V principu jde tedy o stejný postup jako dobrovolné uvolnění z funkce s tím rozdílem, že odpovědná osoba provozovatele musí být informována o tom, že byl nebo bude člen letové posádky odeslán k posouzení AME/AeMC a nemůže se do funkce vrátit bez jeho posouzení. Nad tento rámec je však nadále povinnost provozovatele zajistit důvěrnost informací a nešířit údaje o této skutečnosti mezi další personál, neidentifikovat tuto skutečnost v plánovacím systému apod.
- h) Součástí programu musí být kromě zajištění pomoci prostřednictvím konzultantů a odborníků i soubor opatření, která budou motivovat členy letových posádek tyto služby využívat beze strachu ze stigmatizace, diskriminace v budoucí kariéře či ze ztráty pracovního místa. Tato atmosféra vzájemné důvěry musí být založena na dostupnosti tohoto programu – provozovatel musí zveřejnit a viditelně propagovat kontaktní údaje na konzultanty a odborníky, a to nejen formálním způsobem, ale aktivní propagací (např. na titulní stránce intranetu, pomocí plakátů v provozních prostorech, během školení atd.), aby nebylo pochyb, že každý člen posádky může kontaktní údaj získat kdekoliv, kde vykonává svoji práci a bez složitého hledání. Tvorba programu musí být založena na spolupráci nejen samotného provozovatele a jeho managementu, ale i profesionálů z oboru (např. odborníků poskytujících pomoc) a zástupců zaměstnanců nebo odborů, kteří se společně zaváží program dodržovat a dále rozvíjet, např. formou podpisu společné politiky, memoranda apod. Součástí programu musí být postupy omezující dopad ztráty zdravotní způsobilosti na členy letových posádek, např. formou pojištění, garantování přesunu na jinou pozici odpovídající vzdělání a kvalifikacím bývalého člena posádky apod.
- i) Podpůrný program může být poskytován kromě členů letových posádek i dalšímu provoznímu personálu s vlivem na bezpečnost. V takových případech, musí respektovat stejné principy jako v případě členů letových posádek, např.

nepodmiňovat možnost účasti v tomto programu individuálním souhlasem managementu, odhalením identity apod.

- j) Provozovatel musí zajišťovat školení členům letových posádek (popř. dalšímu personálu, který program dle politiky provozovatele využívá), osobám spojeným s procesy tohoto programu (administrativa, propagace, sbírání dat, hodnocení programu, přijímání opatření k uvolnění člena letové posádky z funkce) a osobám poskytujícím pomoc (konzultantům a odborníkům).
- k) Podpůrný program musí být popsán v provozní příručce nebo v provozní příručce a dalších dokumentech společnosti (např. směrnicích, normách atd. dle zavedeného systému řízení dokumentace). Ty části programu, které musí být jednoduše přístupné a viditelně propagované jeho potenciálním uživatelům, zejména tedy samotná informace o jeho existenci, kontaktní údaje, časová dostupnost jednotlivých služeb, pokud je omezena, musí být uvedeny přímo v provozní příručce jakožto základním provozním dokumentu. Stejně tak musí být výcvik v této oblasti zahrnut do výcvikových osnov přeškoleního výcviku provozovatele a opakovacího výcviku provozovatele v provozní příručce, části D. Popis administrativních procesů, sběru agregovaných dat pro účely SMS a vyhodnocení efektivity programu atd. může být uveden např. v SMS příručce, v samostatné směrnici zřízené pro tento účel apod., všechny tyto dokumenty a jejich změny musí být oznámeny Úřadu.

(4) Všeobecné požadavky na dokumentaci

Každý z výše uvedených požadavků (CAT.GEN.MPA.170, CAT.GEN.MPA.175 a CAT.GEN.MPA.215) musí být úplně popsán v dokumentaci provozovatele, tj. implementace každého z bodů ze samotného ustanovení, jeho AMC a GM musí být jednoznačně a bez pochyb popsána (nikoliv pouze zkopírován text samotný) buď v samotné provozní příručce (dle charakteru v části A nebo D) nebo v jiném řízeném dokumentu dle zavedeného systému řízení dokumentace (např. směrnice, instrukce, vnitřní norma apod.). Ty části požadavků, které se svoji podstatou přímo vztahují k povinnostem či právům posádky nebo provozního personálu (povinnost podrobit se zkoušce na psychoaktivní látky, kontaktní údaje na pomoc v rámci podpůrného programu, výcvik posádek apod.) by měly být uvedeny přímo v provozní příručce, jelikož jejich uvedení v jiné dokumentaci povede k možnosti opomenutí, nevědomosti posádky a neúčinné implementaci. Systematické požadavky (administrativa, sledování účinnosti, ochrana osobních dat atd.) mohou být popsány v samostatném dokumentu. Ne všechny části dokumentů musí být dostupné veškerému personálu, např. kritéria, vůči kterým je posuzován člen posádky při psychologickém posouzení před nástupem do výkonu funkce člena letové posádky, mohou být chráněna před zveřejněním v zájmu ochrany účinnosti samotného vyšetření, tj. aby kandidáti dopředu neznali způsob prováděných testů a nemohli se na ně připravit, avšak stále musí být popsána v dokumentaci a předložena Úřadu k posouzení splnění požadavků. Obdobně může, v některých případech musí, být omezen počet osob, které mají přístup k záznamům, záznamy však musí zůstat dostupné pro účely provádění kontrol ze strany Úřadu stejně jako pro účely vnitřního sledování shody.

Schválil: Ing. Jan Šikýř
Ředitel odboru

Kontaktní osoby: Ing. Eva Langhammer
tel.: 225 422 835
e-mail: langhammer@caa.cz

Ing. Anna Polánecká, Ph.D. MBA
tel.: 225 422 835
e-mail: polanecka@caa.cz